

Izhaja drugo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.-
Posamezne številke h 10.
Odprte reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 5.

Ljubljana, dne 22. maja 1909.

II. leto.

Pozor na mesečne shode ljubljanske in okoličanske kršč.-soc. pol. organizacije.

Tobačno delavstvo: delavke in delavce, opozarjamo, da se vršé redni shodi odslej naprej ljubljanske krščansko-socialne politiške organizacije vsako prvo nedeljo v mesecu ob tri četrt na 10. uro v »Unionu«. Preskrbljeno je za govornike, aktualne politike. Dozdaj sta ob teh rednih shodih govorila deželna odbornika dr. Pegan (aprila) in prof. E. Jarc (majnika). Na mesečnem shodu dne 6. junija govori deželni odbornik dr. Evgen Lampe. Organizacija priredi shod dne 6. junija v veliki dvorani »Uniona«. Dolžnost vsake naše somišljenice in vsakega našega somišljenika je, da se ne le shoda udeleži, marveč da tudi agitira za obilno udeležbo.

Upravajte si čas ob prvih nedeljah v mesecu dopoldne tako, da pridete gotovo na shod in da agitirate za obilno udeležbo!

Socialno zavarovanje.

(Govorila gosp. Brate na občnem zboru »Podpornega društva tobačnega delavstva v Ljubljani.)

Oglasila sem se k besedi, da izpregovorim o stvari, ki se mi zdi zelo pereča in važna. Ustanovitelj našega društva, profesor dr. Krek, je spisal in založil knjižico, katere napis slove: »Starostno zavarovanje kmečkega ljudstva«. Znano je, da se je po zaslugi liberalcev razvila med našimi kmeti po nekaterih krajih silovita agitacija proti starostnemu zavarovanju kmečkega stanu. Pokazalo se je to osobito na kmečkem shodu dne 31. januarja v Ljubljani, ko so liberalci v zvezi s socialnimi demokrati rjuli na shodu tako, kakor da so znoreli.

Res je sicer, da je profesor dr. Krekova knjižica pred vsem namenjena kmečkemu ljudstvu. Pripomniti pa moram, da ne bi prav nič škodovalo, če jo proučuje, in rekla, da jo zna na pamet vsak delavec, vsaka delavka.

Saj obsega stvari, ki ne zanimajo zgolj kmeta, marveč tudi delavca. Neprecenljive važnosti je vse, kar uči knjižica. Po njej doznaš, kaj je zavarovanje za starost in onemoglost. Pove ti pa tudi, kako stoji z zavarovanjem v drugih državah. Splošne važnosti je sploh vse, kar piše knjižica.

Opozarjam le, da uči knjižica med drugim, kako bo osnovana starostna zavarovalnica, kako se boš pritožil, če se ti bo zdelo, da se ti dela krivica. Iz tega, kar sem navedla, sledi jasno, kako je prav, da si kupi prof. dr. Krekovo »Starostno zavarovanje« tudi tobačni delavec, tobačna delavka, sploh vsak delavec, vsaka delavka.

Iz nje izve toliko novega in se toliko nauči, da ne bo nobenemu žal, ki jo bo kupil. Nadalje je pa nujno potrebno, da delavstvo glede na zavarovanje pouči kmete, da ne bodo verovali tistim liberalcem, ki jih hujskajo proti zavarovanju. Že to, da hujskajo liberalci proti zavarovanju, jasno kaže, kako da je potrebno zavarovanje, in sicer ne zgolj za delavca, marveč tudi za kmeta. Liberalni gospodi je namreč dobro znano, da bo morala vsled starostnega zavarovanja plačevati državi več davkov, kakor jih plačuje zdaj. Zato pa hujska liberalni advokat, liberalen štacunar in liberalen kramar pa birt ter liberalen učitelj pa uradnik proti starostnemu zavarovanju. Delavstvo želi, da se tudi kmetu dobro godi. Med nami je veliko kmečkih sinov, kmečkih hčerâ. Ti nam pripovedujejo, kaki reveži so kmetije, kadar se postarajo.

Delavstvo dobro zná, da ko se uvede starostno zavarovanje, se omeji izseljevanje v Ameriko, ki v veliko škodo našega narodnega in gospodarskega napredka vsako leto narašča.

Ko so uvedli v Nemčiji starostno zavarovanje že pred leti, je kakor bi odrezal prenehalo izseljevanje. Tako bo tudi pri nas. Nadalje toži kmet, da nima poslov, ker mu vse uide v mesto, dasi je že zdaj boljše plačan kmečki kakor pa industrijski, tvorniški delavec. Ko se uvede starostno zavarovanje za kmeta in pa za kmečko delavstvo, kmečki človek ne bo več silil v mesto, a tudi ne v Ameriko, ker bo znal, da če oboli in če ob-

nemore za delo, ne bo več navezan na dobrotelno, marveč bo dobil toliko denarja, da bo izhajal, ko mu opešajo moči.

Iz tega, kar sem povedala, sledi jasno, kako važno je, da tudi delavec in delavka kupita pa čitata prof. dr. Krekovo »Starostno zavarovanje kmečkega ljudstva«. Knjižica stane le 20 vinarjev. V naši tvornici nas je že sklenilo več delavk, da hočemo tudi delati na to, da se knjižica v največjem številu razširi med tobačno delavstvo.

Predlagam:

Občni zbor naroči odboroma obeh naših organizacij skrbeti za to, da se knjižica prof. dr. Kreka »Starostno zavarovanje kmečkega ljudstva« razširi v največjem številu med tobačnim delavstvom.

Ob enem pa prosimo gg. državne poslance, da bi še nadalje delali na to, da se tudi v naši tovarni izboljša starostno zavarovanje, tako da bode vsak delavec in vsaka delavka mogla preživeti dneve počitka tako kakor se spodobi človeku.

Znamenje novih bojev.

Upravičen je bil strah, da po izpremembi osebe v vodstvu glavnega ravnateljstva nastane tudi izprememba glede na stališče, ki ga zavzame glavno ravnateljstvo nasproti delavskim stremljenjem. Razširja se govorica, da je izjavil novi voditelj glavnega ravnateljstva, ko je nastopil svoje mesto, da mu delavstvo ne bo toliko izsililo, kolikor je njegovemu predniku, glavnemu ravnatelju Kempfu. Sicer ne verujemo, da je ta vest istinita in želimo, da bi bila to le govorica. A če se oziramo na zadnje dogodke, smo prisiljeni, da priznamo, da moremo še manj zaupati razvoju, kolikor smo zapuili dozdej. Dejstvo je, da pusti vplivati novi glavni ravnatelj nase po industrijih, in to, da se uklanja njihovim zahtevam, pač ne dopusti, da upamo za bodočnost kaj dobrega.

Zahteve kapitalistov so tobačnemu delavstvu dobro znane. Saj smo pred dvema leti odločno nastopili proti njim. Kapitalisti zahtevajo, naj se razmere tobačnemu delavstvu ne izboljšajo in naj se vprašajo industriji, predno se kaj ukrene v korist tobačnega delavstva, kako, da sodijo o tem. Zdaj, ko se gre za vpeljavo prostega sobotnega popoldneva, je izjavil novi glavni ravnatelj poslancu Fuchsju, da to ne bo lahko izpeljivo, ker so protestirali industriji.

Stoji, da trpi glavni ravnatelj, da vplivajo nanj industriji in da ga vodijo na vrvi, kakor kakega medveda. Stvar delavstva je, da izpopolni zato svojo organizacijo in ustvari po njej protiutež proti zasebnim podjetnikom.

Tobačna režija je pa pričela z delavstvom postopati tako, da je nečuvveno. Delavstvo linške tobačne tvornice je lani odklonilo ponudbo glavnega ravnateljstva o prostem sobotnem popoldnevu pod pogojem, da se delovne ure uvrste na druge dni. Letos so zopet uprizorili glasovanje, ne da bi bil zanj kak povod. Nekaj posebnega je način, kako se je postopalo ob tej priliki. Delavstvo so z glasovanjem naravnost presenetili.

Dne 16. aprila so naznanili delavstvu, da dobi prosto sobotno popoldne, če le hoče. Zamujen čas mora pa nadomestiti. Uradniki so pregovorili delavstvo in pustili glasovati. Deloma se je glasovalo vzklikoma, deloma z glasovnicami. Glasovnice so bile le deloma opremljene s pečatom. Samoobsebi umevno se tako ne izvede izprememba delovne dobe. Zato se je vršil zvečer shod, na katerem se je protestiralo in izvolila deputacija, ki je naznanila protest tvorniškemu ravnateljstvu. Shod je sklenil sledečo resolucijo:

Dne 17. aprila pri tvorniškem dogovoru zbranih 900 delavk in delavcev linške tobačne tvornice izjavljajo, da ne priznajo glasovanja o prostem sobotnem popoldnevu, ker se glasovanje razun na cigaretinem oddelku ni pravilno izpeljalo.

Izdale so se glasovnice, ki so bile izpolnjene z dà, glasovnice pa niso bile kolkovane. K štetju glasovnic ni bil pozvan noben delavec. Dva dni po glasovanju še ni znan izid. Zbirale so se tudi take glasovnice, ki jih posamezni delavci niso dobili niti v roke, ker niso bili na svojih prostorih. Končno večina delavstva ni znala, za kaj da se je šlo, ker je preteklo komaj 10 minut med razdelitvijo, izjavo in zbiranjem glasov. Nekateri oddelki in več oseb ni dobilo nobenih glasovnic. Delavstvo zahteva, naj se glasovanje v celi tvornici tako izvede, kakor se je izvedlo v cigaretinem oddelku.

Delavstvo izjavlja, da je neobhodno potrebno, da se uvede prosto sobotno popoldne, a to prej ni mogoče, dokler se ne vpelje 51-urni tedenski delovni čas.

Kdo je odgovoren za linški dogodek? Linško ali glavno ravnateljstvo. Nedavno še je odtegnil ravnatelj delavkam čistilno soboto, kar pač ne kaže njegove ljubezni do delavstva. Če je navedeno junaštvo napravil kar na svojo pest, je glavno ravnateljstvo dolžno, da mu pojasni, da se mora v sličnih slučajih drugače postopati, kakor je postopal v Lincu. Morebiti je pa postopal na migljaj glavnega ravnateljstva?

Glavno ravnateljstvo zna, da je glede na prosto sobotno popoldne tobačno delavstvo ene misli. Prosto sobotno popoldne se pa mora tako podeliti, kakor zahteva delavstvo in se mora okrajšati delovna doba. Če se pa podaljša za prosto sobotno popoldne delovna doba ostale dni, se nič ne pridobi. Z ozi-

rom na krajevne razmere v marsikaterih krajih niti mogoče ni, da se podaljša delovna doba prvih pet dni v tednu.

Poslanec Gostinčar za zahteve tobačnega delavstva v proračunskem odseku.

Poslanec Gostinčar je v seji dne 21. t. m. poročal o postavki »Tobak«. Zahteval je, naj se glede na tobačno delavstvo sledeče uvede:

Tedenski delavnik.

Izvede naj se 51-urni tedenski delavnik s popolno prostim sobotnim popoldnem.

Poletne počitnice

naj se uredi tako, da dobi delavec po petletni službi tri dni in po desetletni službi tedenski dopust. Porodnicam naj se dovoli splošno dvatedenski dopust, ki se ne sme zaračunati kot poletni dopust.

Delavska stanovanja.

Generalni direkciji naj se naroči, da se zavzame za delavska stanovanja. Ozira naj se na dotične poizvedbe krščanske organizacije, ki se predlože.

Urnava pokojnin.

Finančno ministrstvo naj končno reši urnavo penzije, pa ne samo hitro, temveč tudi zahtevam in času primerno.

Zvišanje plač.

Zvišajo naj se plače, osobito moškim dninarjem in paznikom.

Za staro delavstvo.

Lažja dela naj se odkazujejo v prvi vrsti starim delavcem in delavkam.

Tvorniški zdravniki.

Urediti se morajo tudi razmere tovarniških zdravnikov. Zdravniki morajo dobiti možnost, da avanzirajo od časa do časa kakor uradniki. Zdravniški posel v tobačnih tovarnah je naporen, zato naj se zdravniška služba primerno času uredi.

Napredovanje v službi.

Zmožnim delavcem naj se omogoči, da postanejo pazniki in poslovodje.

Vloge delavske organizacije

naj generalna direkcija in finančno ministrstvo bolj vpoštevata kot do sedaj.

Proračun tobačne režije za leto 1909.

Tobačna režija ima za tekoče leto proračunjenih dohodkov 251,207.800 K, izdatkov pa 196,936.400 K, tako da ostane prebitka

154,271.400 K, ali za 3,080.000 K več kakor v pretečenem letu. Od 32,850.000 K, potrebnih in določenih za izdelovalne stroške, odpade na mezde 25,970.000 K, torej več kot v pretečenem letu za 1,530.000 K. Za namene bolniške blagajne in zavarovalnice proti nezgodam je v sedanjem proračunu znesek višji za 50.000 kron.

Za tobačno delavstvo se je tudi posebno toplo zavzel poslanec Šramek iz Brna. Posl. dr. Žitnik je vladi toplo in nujno priporočal zboljšati razmere delavcev po solinah, kjer vlada vročina do 60 stopinj.

Pridelovanje tobaka.

Gostinčar v poročilu zahteva tudi, da vlada prične s pospeševanjem pridelovanja tobaka v naši državni polovici. Kjer je za to primerna zemlja (Ljubljansko barje) naj bi vlada dovolila saditi tobakovo rastlino.

Tobačni monopol l. 1907.

Bolniške blagajne.

Zdravstvene razmere med tobačnim delavstvom so bile leta 1907 jako slabe. Povprečno je obolelo 38.662 oseb; 4640 delavcev in 34.022 delavk. Vseh tvorniških bolniških balgajn je 29. Dohodkov so imele 873 tisoč 499 kron 74 vin., erar je prispeval 265 tisoč 693 kron 51 vin., delavstvo pa 515 tisoč 813 kron 51 vin. Skupni izdatki so znašali 958.687 K 25 vin. in sicer je odpadlo na bolniške podpore 679.293 K 21 vin. (70,86%). Za zdravnike, babice in za nadzorovanje bolnikov se je izdalo 70.443 K 60 vin. = 7,35%, za zdravila in druga zdravilna sredstva: 102.937 K 5 vin. = 10,74%. Bolnicam 20 tisoč 652 K 84 vin. = 2,83%.

Izdatki so zato presegali dohodke za 85.187 K 51 vin. Premoženje se je znižalo in znaša zdaj 1,575.357 K 16 vin.

Glede na nezgode je pri nezgodnih zavarovalnicah 38.589 oseb, med njimi 523 urednikov in slug. Izplačana dnina je izkazana s 24,590.253 K. Zavarovalnina je znašala 37 tisoč 121 K 57 vin.

Nezgod je bilo naznanjenih 192. Nad štiri tedne je bilo bolnih 47 poškodovancev, eden, v Hajdenburgu, je bil pa pri premikanju voz zmečkan.

Nezgodne zavarovalnice so izplačale uslužbencem 14.336 K 17 vin.

Pokojnine.

Provizorično so se l. 1907 izpremenila pokojninska določila.

V invalidno stanje je prestopilo 74 delavcev in 1233 delavk, medtem ko je bilo vpokojenih l. 1906 le 661 oseb, kar dokazuje, kako nujno potrebno je že bilo, da so se izboljšale pokojnine.

Koncem l. 1907 je ostalo v invalidnem stanju 439 delavcev in 6905 delavk.

Izplačali so na pokojninah 1,780.607 K, medtem ko so izplačali leta 1906 1,329.677 K.

Koliko se je izdelalo tobako leta 1907.

Izdelalo se je leta 1907. 1 226,262.980 smodk (58.188·86 q), 4.843,787.490 cigaret (239·930·04 q), 239.930·04 q kadičnega tobaka, 14·587·77 q klobas, in 17.688·39 q tobaka za noslanje, skupaj 377.483 93 q tobačnik fabrikatov.

Stroji po tobačnih tvornicah.

V vseh tobačnih tvornicah je bilo 2319 motorjev, za ročni promet 21.300, skupaj 23.619 strojev. Poleg teh strojev so rabili še 296 motorjev z 2224 konjskimi silami.

Od kod se je dobival tobak.

Obdelalo se je 152.844 q izven avstrijskega in 250 962 domačega tobaka. Vpeljalo se je pa 378 q izdelanih tobačnih fabrikatov za 1,195.799 kron.

Prodaja tobaka leta 1907

je bila jako povoljna. Razpečalo se je 37.055·01 kg in se je skupilo 247,764.510 kron. Množina je sicer zaostala, a izkupilo se je več, kar dokazuje, da se kupuje boljše blago. Prodalo se doma 517.000 kg manj, a izkupilo se je 5,800.000 kron več. Medtem ko se je prodalo 11.000.000 smodk manj, se je pa prodalo 193.000.000 cigaret več. Izpeljalo se je tudi 51.264 kg več blaga, a tobačna režija je glede na novi cigaretni davek v Nemčiji znižala cene, tako, da se za to ni zvišal izkupiček.

Končni obračun.

Dohodki:

Doma se je prodalo	K 243,208.552·24
V inozemstvo se je prodalo	4,253.904 94
Ogrski tobačni režiji se je oddalo	10.622·78
Fabrikati prodani Bosni in Hercegovini	142.250·59
Prodani tobačni odpadki doma	1.572·92
Licenčne pristojbine	478.259·93
Najemnine	3,171.022·53
Globe	7.386·68
Najemnine	10 700·64
Doplačila	96.658·70
Razni dohodki	241 377·46
Povrnjeni izdatki	50 42
Vsota	K 251,622.359·23

Stroški:

Plače uradnikom	K 2,164 010·03
„ slugam	615·825·21
Najemnine	29.628·65
Nagrade	29 990·—
Potnine in preselnine	273.850·17
Vzdržavanje poslopij	857.862 43
Pisarniški stroški	181.681 71

Nakup tobaka, inozemski	28,182.884·39
„ „ domači	21,115.263·91
„ „ tihotapski	2.764·76
Delavske plače	23,301.200·81
Drugi fabrikacijski stroški	7,107.801·84
Voznine	2,973.612·11
Za bolniško in nezgodno zavarovanje	363.756·63
Odtegnjeni procenti	2,755 984·66
Ustanove	10.803·89
Povrnjeni dohodarstveni dohodki	2.689·12
Razni izdatki	54·270·36
Nove stavbe	1,490.033·97
Razstava v Lvovu	1.067·32
Centrala	13·49
	K 91,514.995·56

Prebitek toraj znaša 160,107.363·67 K, premoženje se je zvišalo za 2,550.278 29 K, čisti prebitek znaša 162.657.641·96 K.

Navedene številke dokazujejo, kako ogromen promet ima tobačna režija. Podjetje bi nosilo veliko več, ako bi olajšali prodajo. Račun pa tudi kaže, da odpade le malo na delavstvo. Podjetje bi pri svojih dohodkih za delavstvo lahko več izdalo.

Stanovanjsko vprašanje.

Kdor le količkaj sledi napakam sedanje družbe, zna, da je položaj delavskega stanu še vedno jako žalosten. Osebito žalostno je preskrbljeno za delavčevo zdravje. Res je, da se v zdravstvenem oziru marsikaj stori za delavstvo, s predavanji se poučuje delavstvo, kako si delavec varuje zdravju. Dasi te zasluge priznavamo, moramo pa le pribiti, da bi šli tako daleč, da bi v kali odpravili zlo. Vzrok slabemu zdravstvenemu stanju in nevarnost za delavčevo zdravje se mora pred vsem iskati v slabih, nezdravih stanovanjih.

Stanovanjske delavčeve razmere so marsikje naravnost neznosne. Zdele bi se človeku nemogoče, ako bi jih sami ne poznali. Zato se pa nikakor ne čudimo, ko vidimo, kako umirajo delavski otroci in da je rod za rod slabši. Država naj se tudi ne čudi, da pride čas, ko ne dobi več vojakov.

Ako hodimo po kakem velikem mestu, dobimo rodbine, ki po osem do deset oseb, stanujejo v sobi, ki ima le eno posteljo, mizo z dvema stoloma in morebiti še eno ali pa dve omari. In kakor izgleda tako stanovanje šele ponoči! V eni postelji spé po tri osebe, druge na tleh po slamnicah ali pa celo pod streho. Manjka pa tudi delavskih stanovanj. Dolgo mora letati delavec okrog, da dobi kako luknjo. Zato se pa delavstvo iz mesta seli na deželo, kjer najame marsikje delavec stanovanje, ki so ga zapustili cigani. Čim

več otrok ima delavec, timj slabše je zanj glede na stanovanje.

Glavno ravnateljstvo tobačne režije je že pred leti nameravalo graditi stanovanja tobačnemu delavstvu. Ni še dolgo, ko se je zatrjevalo, da hoče dejansko pričeti graditi delavska stanovanja. A čas teče, glavno ravnateljstvo pa ničesar ne reče in nič ne stori.

Zato pa pozivamo glavno ravnateljstvo, da, ako hoče imeti po tobačnih tvornicah zdrave delavke in delavce, naj tudi gradi delavstvu zdrava stanovanja.

Zelo sumljiva zgodbica.

Gleže na prosto sobotno popoldne je objavil nemški »Tobačni delavec« v 7. številki sledeče:

»Dne 12. februarja se je obljubilo, da se letos še ne more dovoliti prosto sobotno popoldne, ker se mora še veliko delavk učiti dela po novem načinu. Šablonsko prosto sobotno popoldne se ni obljubilo, mi ga tudi nismo zahtevali, zahtevali so ga krščanski.«

. . . ker dejansko se prosto sobotno popoldne ni obljubilo.«

V št. 4. navedenega lista se pa o sprememu deputacije poroča:

»Deputacijo je prvi zaslišal novi glavni ravnatelj, sekčni načelnik pl. Scheuchenstuel, nato pa finančni svetnik dr. Jenisch. Uspeh je sledeč: Nemogoče je, da se 51urni tedenski delavnik vpelje že to poletje . . . a s 1. januarjem 1910 se vpelje 51urni delavnik, ker je o njegovi možnosti glavno ravnateljstvo prepričano.«

Kaj je resnica in kaj pomenjajo izrazi o »51-urnem tedenskem delavniku« in o »šablonskem prostem sobotnem popoldnevu.«

Dve stvari sta mogoči, ali se uvede 51-urni tedenski delavnik ali se pa ne uvede. Če se uvede, se mora dati prosto sobotno popoldne.

Kaj pomenja izraz o šablonskem prostem sobotnem popoldnevu? Po našem mnenju je edino mogoče, da se da delavstvu prosto sobotno popoldne. Kaj pomenja beseda: »šablonsko«? Drugega ne razumemo s tem izrazom, kakor da se da vsemu delavstvu prosto sobotno popoldne.

Pattermann izjavlja v nemškem »Tobačnem Delavcu«, da socialni demokrati niso zahtevali šablonskega prostega sobotnega popoldneva.

Oglejmo si socialno demokratsko spomenico. Dobesedno zahtevajo v njej:

Od 1. januarja 1909 nadalje naj se uvede 51urni tedenski delavnik in sicer:

Prvih pet dni v tednu z devetimi urami 15 minut, v soboto pa s petimi urami. Tedensko se tako zniža delavni čas za 75 minut. **Tako se po vseh tobačnih tvornicah omogoči prosto sobotno popoldne.**

Zdaj bi pa le radi znali, kakšen razložek pozna Pattermann med svojo »šablono« in med prostim sobotnim popoldnem. Odkrito priznamo, da smo res tako zabiti, da razložka ne poznamo.

Morebiti pa razumejo socialni demokrati tako prosto sobotno popoldne, da bi ga le oni dobili? Taka rešitev bi seveda ne bila šablonska. A ker znamo, da s tako zahtevo le še ne proderejo, bi bilo res prav, da nam pojasne razložek.

Kaj pomenja stavek: »dejansko se ni obljubilo šablonsko prosto sobotno popoldne«?

Radovedni smo, kaj se je sploh deputaciji obljubilo. Saj se je poročalo v 4. številki nemškega »Tobačnega Delavca«, da se hoče glavno ravnateljstvo ozirati na zahtevo po 51urnem tedenskem delavniku. Pattermann pa trdi, da se ni obljubilo šablonsko prosto sobotno popoldne.

Vprašamo še, kdo je obljubil, da se uvede prosto sobotno popoldne?

Znamo namreč, da je glavni ravnatelj odločno izjavil, da ni dal nikake obljube. Moral je za to obljubiti kdo drugi, radi bi znali, kdo.

Mi namreč jako resno zahtevamo prosto sobotno popoldne. Bojimo se, da po Pattermannovi nerodnosti zahteva izgubi svojo resnost. Radi bi tudi kaj znali o obljubah glede na končno ureditev pokojnin, ker prav nič ne zaupamo v uspeh, s katerim socialni demokratije agitirajo po raznih tvornicah.

Da pa olajšamo socialnim demokratom odgovor, prosimo, naj nam odgovore na sledeča vprašanja:

1. Kakšen razložek je med dovolitvijo prostega sobotnega popoldneva po vseh tobačnih tvornicah in med »šablonskim« prostim sobotnim popoldnem?

2. Ko se pojasni prvo vprašanje, naj se odgovori, kaj se je obljubilo socialno-demokratski deputaciji 12. februarja in sicer:

a) ali se je odgovorilo takoj, kakor poroča »Tobačnega Delavca« št. 4 dne 16. februarja, ali

b) tako, kakor poroča »Tobačnega Delavca« številka z dne 6. aprila s Pattermannovega shoda v Lincu.

3. Kako soglašata besedilo soc.-demokratske spomenice iz l. 1908 o »prostem sobotnem popoldnevu po vseh tobačnih tvornicah in izjava Pattermannova, da njegova organizacijani zahtevala »šablonskega« prostega sobotnega popoldneva?

4. Kateri uradniki glavnega ravnateljstva so obljubili deputaciji
- glede na sobotno popoldne in
 - glede na končno penzijsko regulacijo.

Kaj nameravajo podjetniki.

Nasprotniki organiziranega delavstva ne počivajo. Neprestano delajo, da bi kolikor mogoče odstrigli delavske pravice. Na vseh koncih in krajih napadajo delavstvo. Znano je, da je organizacija industrijev napadla vlado zaradi tiste male skrbi, ki jo ima nasproti delavstvu po državnih podjetjih. Medtem, ko izkuša industrijska organizacija poslabšati delovne razmere po državnih podjetjih, pa druga podjetniška organizacija izkuša delavstvu prikrajšati združevalno, koalicijsko pravico.

Časopisje »Zveze avstrijskih delodajalcev« delo vodo za prošnjo, ki zahteva, naj se izpremeni koalicijsko pravo. Baje je to prošnjo že podpisalo 200.000 avstrijskih delodajalcev. Kljub temu pa le še agitirajo naprej, ker hočejo prisiliti državni zbor, da se jim uda.

A ker uvidevajo, da bi se njihovim zahtevam uprlo delavstvo, pa zagotavljajo, da nočejo omejiti pravice do stavke in da hočejo pravno varovati koalicijsko, »združevalno« svobodo.

Kako je to resnično, se vidi že v uvodu peticije, ki nasprotuje socialnemu zavarovanju. Sledi načrt koalicijske postave, kakršno si žele industriji in ki obsega tudi prve tri paragrafe koalicijske postave iz leta 1870, edino v § 3. naj bi se glasilo mesto »sila«: »Kdor . . . z grožnjo, da bo škodoval na telesu ali na časti, ali na premoženju, pri služku, ali ga spravil v slab glas, bojkot prepreči, in da naj se najnižja kazen od 8 zviša na 14 dni. Značilno je, da zakonski načrt izpušča popolnoma § 4 naše koalicijske postave. Razumemo, zakaj so to storili, saj določa § 4.:

»Določila § 2. in 3. se v porabljujejo tudi pri obrtnikih, ki se dogovore, da v škodo občinstva zvišajo ceno kakega blaga.«

Odiranje kupujočega občinstva z živili naj bi se toraj več ne omejevalo, kartelirani podraževalci kruha in mesa naj bi brez kazni smeli vsakega odreti in mu vzeti brez vsake zagrožene kazni existenco; delavci v svojem upravičenem boju za izboljšanje svojih razmer bi pa ne smeli rabiti bojkota in nastavljati stavkinih straž. Podjetniki namreč zahtevajo, naj se mesto § 4. uveljavijo sledeča določila:

§ 4. Prepovedano je, da se postavljajo straže ob stavkah, ki nadzirajo podjetja in delavnice kakor tudi delavce, ki se ne pridružijo stavki in se smatra za prestrašene v smislu § 3. Prestopki naj se zato kaznujejo, kakor to določa § 3.

§ 5. Prepovedano je stopiti v tuja stanovanja, delavnice, prodajalnice, skladišča, stavbišča in druga zemljišča, kakor tudi obkroženje z namenom, da se prepreči delodajalcu ali delojemalcu izvrševati svoj poklic. Udeleženci in voditelji se kaznujejo z zaporom.

§ 6. Kdor preneha delati, predno preteče postavno dolečna odpoved ali pogodba, jamči ne le za škodo drugemu pogodbenemu delu, marveč se tudi kaznuje z zaporom od 8 dni do enega meseca. Ravno to jamstvo in kazen zadene tudi tistega, ki druge navaja h kršitvi pogodbe.

§ 7. Kdor poizkuša koga pregovoriti s silo, prošnjo, razžaljenjem ali da mu škodi na dobrem glasu, da pristopi kakemu društvu ali organizaciji, se zakrivi prestopka in se kaznuje z zaporom od 3 do 14 dni.

§ 8. Pri železnicah, pošti, brzojavu, telefonu in pri vseh javnih napravah, pri razsvetljevalnih podjetjih s plinom ali z elektriko je prepovedan vsak dogovor o skupnem prenehanju dela in se kaznuje vse osebe, ki se udeleže takih razgovorov, z denarno globo 100 do 500 kron ali pa z zaporom do enega meseca. Voditelji takih razgovorov se kaznujejo z denarno globo do 3000 kron ali pa z zaporom do treh mesecev.

§ 9. Grožnja z bojkotom ali z zatvoritvijo obrata ali razupitji posameznih delavcev po časopisu ali po letakih, je prepovedano. Prestopki se kaznujejo z zaporom od 1 do 6 mesecev. Povzročitelj jamči tudi za povzročeno škodo.

§ 10. Ob velikih splošnih stavkah v kakem mestu ali okraju se mora med stavko prepovedati vsako zbiranje na cesti, na javnih trgih, izprevodi, osobito shodi pod milim nebom. Proti tistim, ki ne ubogajo, se postopa po določenih kazenskih postavah.

§ 11. Kdor poizkuša z grožnjo stavke izsiliti odpustitev kakega uradnika ali delavca ali pa prisiliti sprejem, je kriv hudodelstva izsiljevanja in naj se zasleduje in kaznuje po določenih kazenskih postavah.

Res, krasne želje nasproti delavstvu imajo združeni podjetniki. Oj, dobrotljivi delavski dobrotniki. Podjetnikom naj bi bilo dovoljeno vse, delavcem pa nič.

A nikar naj gospoda ne misli, da se ji izpolnijo njene goreče želje. Delavstvo ne bo trpelo, da zrasedo njihova drevesa do zvezd.

Delavstvo bo vabilo napad na male svoje pravice. Priporilo si bo novih pravic, a to le, če se delavstvo strokovno druži.

Zato pa delavstvo, organizuj se strokovno. Delaj tudi, da se drugo delavstvo strokovno druži. Le v močni delavski strokovni organizaciji je moč in zajamčena delavska bodočnost!

Volitve v bolniške odbore.

V Švacu so se vršile volitve v bolniški odbor dne 20. marca. Sijajno so zmagali krščanski kandidati. Dobili so: Markl Peter 864, Steinacher Tomaž 862, Unterlechner Alojz 856, Anreiner Marija 861, Kapferer Mar. 842, Haidegger Marija 820 glasov. Socialni demokrati so dobili 123 do 172 glasov.

Od lani smo napredovali za 20 do 30 glasov. Dobili so namreč socialni demokrati še lani 179 do 246 glasov. V odbor je imenovalo vodstvo štiri socialne demokrate.

Socialni demokrati niso pričakovali, da tako padejo. Hrulili so in hrulili, a brez uspeha.

V Rovignu obstaja šele malo časa krajna skupina »Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze«. Kmalu potem, ko smo ustanovili krajno skupino, so tudi sodrugi prišli rušit delavsko slogio in so ustanovili svojo rdečo cokljasto krajno skupino.

Pri volitvah v bolniški odbor so naši kandidati sijajno zmagali proti liberalcem in socialnim demokratom. Naši so dobili 517, nasprotniki 237 glasov, 85 glasovnic je bilo praznih. Lep uspeh, osobito še, ako pomislimo, da se je udeležila krajna skupina prvič volitev v bolniški odbor.

Ravnateljstvo je samo potolažilo nasprotnike, ker je imenovalo v odbor 4 liberalce, 1 socialnega demokrata in 1 indifrentnega.

Občni zbor „podpornega društva“.

Ob zelo lepi udeležbi se je vršil občni zbor »Podpornega društva delavcev in delavk ljubljanske tobačne tvornice«. Vodil ga je predsednik Vekoslav Čatar, ki podeli besedo državnemu poslancu dr. Kreku.

V svojem govoru dr. Krek pohvali društvo in da je društva vesel. Ne le, da drže delavci in delavke skupaj, marveč vse, kar se stori v Ljubljani dobrega, je na prvem mestu tobačna tvornica. Nasprotniki ne morejo ničesar zmešati. To so pokazale zadnje volitve v bolniški odbor. Glede na društvo vlada med člani disciplina. Člani odboru zaupajo. Čuti se tobačno delavstvo, da je ena rodina. Vse so poizkusili nasprotniki, da Vas zmedejo: lagali, obrekovali, spletkarili. Bilo je pa vse zaman.

Po dr. Krekovem govoru govori društvena članica Brate. Njen govor objavljamo na uvodnem mestu.

Shod je izjavil zaupnico in zahvalo državnim poslancem dr. Šusteršiču, dr. Korošcu, dr. Kreku in Gostinčarju.

Načelnik Vekoslav Čatar poda splošno poročilo o društvenem delovanju, ki je bilo minulo leto ugodno. Nato govori o razmerah v tobačni tvornici. Delalo je koncem leta v tobačni tvornici 304 delavci in 1984 delavk. Skupaj 2288 oseb, umrlo je 20 delavk in 2 delavca, invalidov pa 18 žensk in 5 moških. Vpokojenih je bilo 89 oseb. Porodnic je bilo 350. Bolnih je bilo 984 oseb, ki so dobile bolniško podporo za 31.459 dni. Bolniška tvorniška blagajna je izplačala za zdravila, kopeli in obvezila 6120 K, bolniške podpore 43.605 K 12 h, bolnišnici 2897 K 8 h, pogrebnih stroškov 886 K, za kopeli pa 5 osebam 240 K.

Tajniško poročilo. Občni zbor je bil lani 5. majnika. Vseh odborovih sej je bilo 22. Zaupni sestanki so bili trije, shodi štiri. Dne 17. prosinca se je sestavila velika spomenica tobačnega delavstva za izboljšanje plač vseh delavskih kategorij. Prošnja se je predložila državnemu zboru, kakor tudi načelniku »Slovenskega kluba« dr. Šusteršiču, načelniku svobodne zveze krščanskih delavskih državnih poslancev, Leopoldu Kunschaku, zvezi avstrijskega krščanskega tobačnega delavstva, glavnemu ravnateljstvu tobačne režiije in finančnemu ministru. Imeli smo štiri državne poslance na shodu: dr. Korošec, dr. Krek, Demšar in Gostinčar. Torej je bil res častni dan naše organizacije.

Shod je bil nadalje 11. avgusta. Zadnji je bil 12. novembra. Poročal je državni poslanec dr. Krek o novem zakonu glede na delavsko zavarovanje. Odbor je bil dvakrat pri ravnatelju in trikrat pri zdravnikih glede na razne prošnje in želje naših članov. Dne 12. julija smo priredili pri Kotniku vrtno veselico za 60letni cesarjev jubilej, prebitka je bilo 250 K, in pa posebno dobro obiskano predpustno veselico, pri kateri je znašal dobiček 500 kron, izlet na Bled 13. septembra, ki je bil velikanski. Društvo je imelo tudi za rajne člane in članice sveto mašo dne 22. novembra v cerkvi sv. Jakoba. Pri odborovi seji 19. septembra se je sklenilo dati bolniško podporo Mariji Rozman, ki se je s pismeno prošnjo obrnila na odbor. Dotična je imela dolgotrajno jetiko, poleg tega pa še 76letnega starega očeta za živeti, in oba je preživela Franciška Rozman, torej revščina ne po lastni krivdi; potem ko se je odbor natančno preprical o resničnosti prošnje, ji je priznal 20 kron podpore.

Blagajniško poročilo. Iz blagajniškega poročila objavljamo, da je imelo društvo v minulemu letu 5826 kron dohodkov, stroškov pa 4204 K 53 h. Prebitek znaša torej 1621 K 47 h. Društveno premoženje znaša zdaj 7067 K 17 h. Bolniških podpor je izplačalo društvo 3809 K 50 h.

Delavska posojilnica in hranilnica. Na predlog predsednika Čatarja se je sklenilo, da naj odbor dela na ustanovitve »Delavske posojilnice in hranilnice«.

Poslanec Gostinčar kratko priporoča organizacijo in priporoča, naj se člani obračajo na poslance po društvenem odboru.

Sestava odbora. Po občnem zboru se je sestavil odbor sledeče: načelnik Vekoslav Čatar; podnačelnica Ivana Kos; podnačelnik Josip Ogrič; tajnica Ivanka Kocmur; blagajnik Josip Savenc; blagajničarka Katarina Kpocmur. Odborniki so: Franc Bučar, Ivan Zajc, Fabjan Nežika, Kosec Ivanka.

Nergajo, če le morejo.

naši socialni demokrati seveda. Najbolj pa nergajo, kadar se gre za krščansko delavstvo. Obrekujejo in lažejo tako, da se vprašamo, kako morajo ti ljudje, ki vedno trde, da se bore za resnico, tako lagati.

Lažljivost socialnih demokratov najbolj kaže nemški »Tobačni Delavec«. Sicer mu ni všeč, ker smo mu že dokazali nebroj laži, a drzni smo bili le dovolj, da smo to storili, ne da bi prosili za dovoljenje rdeče gospode.

Trajno ne more »Tobačni Delavec« več izvrševati svoje si postavljene naloge. Laži o krščanskem delavstvu je bilo preveč, tobačno delavstvo jih je izpoznalo in je postalo zato bolj previdno in več ne veruje kar na slepo rdečim delavskim lažnjivcem. Nemški »Tobačni Delavec« je izgubil svojo prejšnjo veljavo edinega lista, ki se zavzema za tobačno delavstvo. Čimdalje manj se zato čita. Našli so ga nedavno v Ottakringu že na smetišču, kar dokazuje, kako živo se zanimajo zanj sodrugi. Da tudi zato organizacija tako ne napreduje, umevamo, saj znamo, da ima laž le kratke noge. Zato so pa pričeli izdajati brošure, češ, da bodo bolj vlekle.

In nastala je brošura o invalidnem zavarovanju. Ne kaže, da ima poseben namen. Obsega spomenice, ki so bile izročene glavnemu ravnateljstvu. Če je za to ravno potrebna brošura, je dvomljivo, ker nima namena, da dela za preosnovno starostne preskrbe.

Kaj hoče brošura? Vprašanje nam je jasno, če znamo, da gredo rdeči zopet v boj proti ++ krščanskim. Stare laži v novi obliki! Laži, ki se ne verujejo več listu, naj bi se verovale brošuri.

Nekaj zgledov:

Po besedilu spomenice iz leta 1906 (stran 6) pišejo:

Zdaj so se prvič pojavili krščanski. Zvito so nastopili. Bavčani so razposlali tvornicam spomenico, naj se mesto vsakoletnega povišanja pokojnin zahteva petletno. Glavno ravnateljstvo je odločno odgovorilo z »Ne!«

Pozivamo rdeče, naj dokažejo, kar trde, če jim je to mogoče. Bavčani naj se razposlali tvornicam spomenico? Prosimo, dokažite! Dokler tega ne storite, stoji, da brošura laže.

Brošura nato laže, da glasujejo krščanski po raznih tvornicah vedno proti delavstvu. Seveda tej laži niti najbolj zagamani sodrugi več ne verujejo. V prvi polovici leta 1904 je obstajala naša krajna

skupina edino v Ottakringu. A po brošuri se glasi zgodbica tako-le:

Boji proti podpornemu zakladu so mnogo pripomogli, da so tvorniška vodstva in gotovo tudi glavno ravnateljstvo mislili, da bi bilo krščansko društvo potrebno proti organiziranemu tobačnemu delavstvu.

Vedno nas veseli, kadar opazujemo, kako preobračajo sodrugi kozolce. Na vsak način bi radi, da podjetniki snujejo organizacijo krščanskega tobačnega delavstva. In to toliko časa lažejo, da končno sami verujejo lastnim lažem. Svoj čas je »Tabakarbeiter« trdil, da je ustanovil našo »Zvezo« finančni minister Böhm-Bawerk, potem so trdili, da ottakrinški pod-ravnatelj, končno da glavno ravnateljstvo itd. Ko smo pozvali svoj čas »Tabakarbeiterja«, naj pride s svojimi dokazi na dan, je obmolknil. Kljub temu pa čekajo v brošuri, da so izprožili ustanovitev naše zveze po tvorniških ravnateljstvih in pa pri glavnem ravnateljstvu.

Na strani 8 trdi brošura, ki obsega 16 strani, da je v 48. številki leta 1906 objavila notico, ki je zahtevala, naj se odpravi V. kategorija. Prelitali smo dotično številko, a našli jo nismo, ker jo list ni objavil.

Še en zgled. Brošura trdi glede na razpust podpornega fonda in o prikloplitvi onih, ki so bili pod 1. januarjem 1907 vpokojeni, v provizorično reformo:

Zmaga je žmežala krščanskim pamet. Dne 18. aprila 1907 so leteli k finančnemu ministru, ko je bila stvar že sankcionirana. Sturm je vse naredil, so kričali, in bilo je dovolj norcev, ki so jim verovali.

Upamo, da ni več takih norcev, ki bi verovali rdečim. Nesramno naravnost je, da si v tej zadevi socialni demokrati pripisujejo zmago. Mazač, ki je zmazal brošuro, trdi, da je bila sankcionirana predloga 18. aprila, aocialnodemokraška »Arbeiter Zeitung« o zadevi niti 21. aprila ni še ničesar znala. Dokaz, kako mazač laže.

Iz navedenega jasno vsak lahko izprevidi, kako lažejo rdeči delavski sleparji!

„Zvezino“ blagajniško poročilo od 1. januarja do 31. marca 1909.

Dohodki	K	h	Stroški	K	h
	68.224 tedenskih prispevkov	16373		76	Bolniščina
478 vpisnin	191	20	Porodniščina	1415	52
Strokovni listi	30	50	Mrtvaščina	180	—
Obresti	241	76	Odstotki krajnim skupinam	1621	73
Razno	15	60	Strokovni listi	1498	31
			Plača in remuneracije	867	76
			Pisarna: razsvetljava in najemnina itd.	162	79
			Agitacija	48	—
			Knjige, brošure	72	13
			Delegacije, seje	242	57
			Telefon	118	58
			Strokovna komisija IV. četrtletja	268	07
			Predstave	17	—
			Predujem krajnim skupinam	500	—
			Pravno varstvo	10	—
			Novoletne nagrade	15	—
			Stvarna uprava	79	73
			Bolniška blagajna	14	44
			Razno	19	68
Vsota	16852	82	Vsota	16079	35
Saldo 1. januarja	14229	92	Saldo 31. marca	15003	39
	31082	74		31082	74